

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR PEDAGOGIK OCH SPECIALPEDAGOGIK

Gloslistor eller ord i sammanhang

**- en studie i hur elever lär sig nytt vokabulär i
engelska**

Ewa Pawlowska och Jenny Persson

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Program och/eller kurs: Tvärvetenskaplig kurs och examensarbete, LAU925
Nivå: Grundnivå
Termin/år: Vt/2013
Handledare: Mikael Nilsson
Examinator: Bengt Edström
Rapport nr: VT13-IPS-08 U/V VAL LAU925

Abstract

Uppsats/Examensarbete: 15 hp
Program och/eller kurs: Tvärvetenskaplig kurs och examensarbete, LAU925
Nivå: Grundnivå
Termin/år: Vt/2013
Handledare: Mikael Nilsson
Examinator: Bengt Edström
Rapport nr: VT13-IPS-08 U/V VAL LAU925
Nyckelord: kollokation, ESL, EFL, Lexical Approach

Syfte:

I denna C-uppsats undersöker vi hur inlärare av engelska som främmande språk lyckas att lära sig nya ord när de får studera ord i kombination (kollokationer) och som enskilda ord. Syftet med uppsatsen är också att ta reda på inlärnarnas åsikter om båda metoderna. Uppsatsens syfte är även att diskutera vilka hinder och möjligheter som finns med båda metoderna.

Teori:

I vårt arbete utgår vi från forskning om två olika ordinlärningsmetoder (kollokationer och listor med enskilda ord) inom andraspråksinläring, främst engelska som andraspråk (ESL) och främmande språk (EFL). Vår undersökning inspireras av s.k. Lexical Approach, en ny trend inom ESL/EFL som sätter i fokus undervisning om ord i kontext istället för isolerade ord och den tyder på att inlärare oftare lyckas bättre med ordinläring när de studerar dem i kollokationer. Vi redovisar också forskning som ser positiva aspekter med inläring av enskilda ord.

Metod:

Metoderna för ordinläring utvärderas i relation till fjorton avancerade inlärare av engelska som främmande språk inom en utbildning med IT-teknik. Vi använder oss av den kvantitativa metoden för att få en översikt av antal inlärd ord vid testning. Eleverna testas med gap test vokabulärtester (flersvalalternativ) vid sex tillfällen. Resultaten analyseras utifrån antal inlärd ord per tillfälle och kompletteras med en undersökning om elevernas progression vid inläring av nya ord. Den kvalitativa metoden används för tolkning av resultaten och en enkät där eleverna uttrycker sina åsikter om metoderna samt analysen av metoderna utifrån ett didaktiskt perspektiv.

Resultat:

Våra resultat visar att det finns skillnader mellan inlärnarna som arbetat med olika metoder. De sammanlagda resultaten tyder på att eleverna verkar lära sig fler nya ord när de får studera dem på ett traditionellt sätt (enskilda ord) istället för när de studerar kollokationer. Det bör dock påpekas att resultaten blir helt annorlunda vid de tre sista testerna då informanterna delats in i smågrupper. Inläring av nya ord visar också olika tendenser i båda målgrupperna. De elever som lär sig ord i kollokationer får bättre resultat med tiden medan de som läst in enskilda ord lyckats bättre i genomsnitt, men visar brist på progression med tiden.

Innehållsförteckning

Abstract	1
Innehållsförteckning	2
Inledning	3
1.1 Syfte och frågeställningar	3
1.2 Avgränsning	4
Teoretisk bakgrund och tidigare forskning	4
2.1 Historisk översikt	4
2.2 Nya trender i forskning om vokabulär	5
2.3 Enskilda ord	6
2.4 Kollokationer	7
2.4.1 Betydelse av kollokationer	8
Metod	10
3.1 Val av metod	11
3.2 Undersökningsgrupp och urval	11
3.3 Bortfall	11
3.4 Genomförande	12
3.5 Bearbetning och analys	13
3.6 Tillförlitlighet	13
Resultat	13
4.1 Generella resultat	13
4.2 Individuella resultat	14
4.3 Elevernas enkätsvar	16
Diskussion och slutsatser	19
5.1 Den stora gruppen	19
5.2 Elevernas åsikter om projektet	21
5.3 Vilka hinder och möjligheter finns när man använder olika metoder?	21
5.4 Slutsatser	22
Referenslista	24
Bilagor	26
Bilaga 1	26
Enkät	26

Inledning

Polonius: What do you read, my lord?
Hamlet: Words, words, words.
(Shakespeare, *Hamlet*, Act II)

Vokabulär är en väldigt viktig aspekt av språkinläring som avgör hur vi lyckas i kommunikation med andra. Inlärare av engelska som främmande språk ställs ständigt inför krav att utöka ordförrådet och deras arbete bedöms i stor grad beroende på den vokabulär de använder och hur väl de lyckats med att kommunicera budskapet. Detta utgör en stor skillnad från tidigare fokus i språkundervisning, vilken la mycket vikt på grammatik. Samtidigt kan vi konstatera, av vår egen erfarenhet som lärare och inlärare av engelska, att dominerande tillvägagångssättet att lära sig nya ord i svenska skolan har inte förändrats mycket oavsett det nya kommunikativa målet i språkinläringen. Det bygger framförallt på mekanisk ordinläring av enskilda ord från gloslistor som elever senare blir förhörda på olika sätt. Konsekvensen blir att elever i svenska skolan inte lär sig att knyta an de nya orden till ett sammanhang, utan de får hänga fritt och kan på så sätt bli svårare att ta till sig, använda, än om de hade fått en fras att knyta an till. Trots att forskning inom andra- och främmandespråkinläring har utvecklats mycket och olika metoder har testats och rekommenderats, visar ofta ordinläring i den svenska skolan detta traditionella mönster.

Vi tycker att det är intressant att se hur olika teorier om ordinläring kan fungera i praktiken hos svenska elever som läser engelska på gymnasienivå, samt få veta vad eleverna själva tycker om sin ordinläring. Anledningen till detta är att i vårt dagliga arbete bedömer vi bara resultatet av elevernas inläring utan att titta djupare på själva inlärningsstrategierna. Denna undersökning ger oss denna möjlighet och kan förhoppningsvis hjälpa elever att utveckla effektiva metoder att skaffa sig ett varierat och fungerande ordförråd. Vi har upptäckt att eleverna sällan lär sig nya glosor mer än för just det aktuella provtillfället. De verkar inte ha viljan/möjligheten att få orden att fastna en längre stund. Frågan är om det är sättet att lära sig glosor på som spelar in, eller om vi måste tänka om och träna in nytt vokabulär genom löpande text istället för gloslistor.

Hur eleverna tillägnar sig nya ord bäst har också pedagogiska implikationer. När man vet hur eleverna bäst lär sig kan man utvecklas som lärare och använda lämpliga metoder. Det hjälper att lägga upp undervisning på ett effektivt sätt och hjälpa eleverna att nå målen.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka inläringen av nya ord hos gymnasieelever som läser engelska 6 på Teknikprogrammet. Det som ligger i fokus är på vilket sätt eleverna lär sig nya ord bäst. Genom att göra en empirisk undersökning med två olika ordinlärningsmetoder på prov (enskilda ord vs. kollokationer) försöker vi kartlägga elevernas progression och eventuellt avgöra vilken metod är mest effektiv. Vår hypotes är att eleverna lär sig nya ord bättre när de ser dem i kombination med andra ord (kollokationer).

Ett sekundärt syfte är även att diskutera elevernas tillvägagångssätt att lära sig nya ord och deras åsikter om båda metoderna. Metoderna ska också utvärderas i relation till avancerade inlärare av engelska som främmande språk.

Våra frågeställningar är:

- Finns det skillnader mellan olika metoder för ordinläring (enskilda ord inläring vs. inläring av samma ord i kollokationer) när det gäller antal inlärd nya ord hos eleverna?
- Hur upplever eleverna sitt arbete med utveckling av ordförråd?
- Vilka hinder och möjligheter finns när man använder olika metoder?

Ordförklaring:

Kollokation - ord i kombination med andra ord.

ESL – engelska som andraspråk (English as a Second Language) dvs. engelska som man lär sig i en engelskspråkig miljö t.ex. vid invandring.

EFL – engelska som främmande språk (English as a Foreign Language) dvs. engelska man lär sig i en annan miljö än den där språket talas.

Lexical Approach – en teori inom ESL/EFL som förespråker undervisning av nya ord i kollokation.

1.2 Avgränsning

Denna uppsats behandlar enbart vokabulärläring utifrån två forskningsteorier och undervisningsmetoder. Den ena handlar om enskild ordinläring (glosor) och den andra lägger vikt på ord i kombination (kollokationer). Det är viktigt att notera att båda metoderna används vid presentation av nya ord och därför ska inte blandas med metoder av ordförrådsutveckling.

Vi undersöker ordinläring i relation till engelska som främmande språk eftersom våra informanter läser engelska som främmande språk. Vi refererar dock också till forskning inom engelska som andraspråk eftersom i många sammanhang inom språkforskning används båda termerna omväxlande och betraktas som samma koncept dvs. språk som inte är inlärarens modersmål.

Teoretisk bakgrund och tidigare forskning

2.1 Historisk översikt

*”Without grammar little can be conveyed;
without vocabulary nothing can be conveyed.”*
David Wilkins (1972: 111)

Trots att vokabulär utgör en viktig aspekt av språkinläring var den bortglömd i forskning kring EFL/ESL i många år, vilket resulterade i ordinläringens låga status i språkundervisningen. En brittisk lingvist, Ronald Carter (1998), förklarar denna situation med en allmän trend i lingvistik upp till 1970- talet att utforska syntax och fonologi. En praktisk konsekvens av denna inriktning var en stor betydelse av grammatik i undervisning av EFL/ESL. Undervisning om ordförråd byggde på översättning och definition tills 1920-talet och inläring baserade på tvåspråkiga ordlistor (Zimmerman 1997). Även om den

översättningsmetoden blev kritiserad och andra språkinlärningsmetoder t.ex. "audio-lingual" metod blev populära efter andra världskriget, byggde de på samma princip dvs. grammatik som utgångspunkt (Carter 1998). Denna attityd till vokabulär kan väl illustreras av den följande påstående:

"In learning a second language, you will find that vocabulary is comparatively easy, in spite of the fact, that it is vocabulary that students fear most. The harder part is mastering new structures in both content and expression." (Gleason 1961:7 i Carter 1998:184)

Man kan konstatera att behärskning av ordförrådet ansågs mycket lättare än behärskning av strukturer. Därför ignorerades vokabulär i andraspråkforskning, vilket orsakade mycket kritik av en brittisk språkvetare, Paul Meara, i början av 80-talet (Carter 1998). Carter (1998) påstår att även sådana milstolpar i ELT (English Language Teaching) som kommunikativ språkundervisning med David Wilkins kursplaner på 1970-talet inte hjälpte mycket i frågan om vokabulärläring. Det som Wilkins dock uppmärksammade på nytt var betydelsen av att kunna uttrycka sig med ordförråd som ligger på infödda talares nivå och detta kräver behärskning av kollokationer (Wilkins 1972).

Sedan 1980-talet väcker vokabulär inläring ett stort intresse inom ELT och det finns inga forskare nu som ifrågasätter ordförrådets betydelse i språkinläring (Bahns 1991). Amerikanska lingvister Celce-Murcia och Rosensweig (1989) hävdar att vokabulär måste ges en central roll i andraspråksundervisning från början. De påstår att inlärare lyckas bättre i läsförståelse och kommunikation när de har ett adekvat ordförråd men det minimala antalet av strukturer än när de perfekt behärskar strukturer men har ett otillräckligt ordförråd.

2.2 Nya trender i forskning om vokabulär

Eftersom vokabulär nyligen har fått en central status, handlar diskussioner i forskning ofta om *hur* ordförråd ska undervisas och *hur* inlärare ska lära sig nya ord så att de tillägnar sig ett adekvat och fungerande ordförråd. Denna fråga har lidit till ett nytt intresse i forskning om traditionella ordinlärningsmetoder (glosor) samtidigt som den orsakat ett teoretisk och pedagogisk skift från tidigare synsätt på vokabulärläring. Bland nya trender inom EFL finns det ett intresse i undervisning om ord i kontext och ord i kombination istället för isolerade ord (Nation 2001). Kanadensiska språkvetare, Michael Canale och Merrill Swain, pekar på den kommunikativa aspekten vid ordinläring dvs. att man ska kunna använda ordet kommunikativt och använda det i samband med andra ord istället för att memorera ordlistor (Canal och Swain 1980).

Den mest revolutionerande synsätt på vokabulär presenterades dock av den brittiska lingvisten Michael Lewis under 1990-talet. I sin *The Lexical Approach: The State of ELT and a Way Forward* (1993) förespråkar Lewis en lexikal utgångspunkt i språkundervisningen som lägger större vikt på längre lexikala enheter dvs. flerordskombinationer ("chunks of language") än individuella ord. Han hävdar dock inte att man inte ska lära sig individuella ord utan, tvärtom, han anser att individuella ord som är mest frekventa är väldigt viktiga för vokabulär inläring, särskilt för nybörjare. Det som är nytt i hans syn på språket är att ord typiskt förekommer i kombination med andra ord och därför ska de undervisas om på detta sätt (Thornbury 2002). Lexical Approach teorin ifrågasätter också den traditionella indelningen av språket i grammatik och vokabulär. Istället delas in språk i fyra typer av lexikala enheter som utgör två delar av språk: Vokabulär (består av bl.a. kollokationer) och Funktion.

Teorin om språkliga ”sjok” av varierande längd (eller ett flerordsfenomen som ”chunks” utgör) har använts inom ”chunk”- orienterad pedagogik (Lewis, Nattinger och DeCarrico) som ifrågasätter klassiska metoder av språkundervisning (t.ex. översättning) genom att betona inlärarens behov att kunna se och använda mönster i språket (Zimmerman 1997). Enligt Thornbury (2002) har Lexical Approach motiverat vissa kursboks-författare bl.a. Dave and Willis att basera sina kursböcker i ESL på mest frekventa ord i engelskan. De använde s.k. korpusar (data bank med existerande texter) för att få fram vilka ord och strukturer som förekommer med mest frekventa ord. Det är värt att notera här att korpuslingvistik som bl.a. undersöker förekomsten av mest frekventa kollokationer i språket har bidragit mycket till det synsätt på språket som Lexical Approach förespråkar. Den möjliggör nämligen analys av språkliga material på miljontalsord.

Vokabulärinlärning är så pass ny och komplex problematik att det är svårt att hänvisa till någon konkret forskning som handlar om den bästa metoden för ordinlärning. Som den brittiska pedagogen Tricia Hedge (2000) påpekar, befinner sig läromedelsförfattare och lärare i en situation där de försöker att hitta principer och metoder för undervisning i ESL/EFL som baserar på allt som forskarna kommit fram om vokabulärinlärning. Att lära sig ord i kollokationer är en relativ ny metod som är på frammarsch nu men det finns bara ett fåtal studier som undersöker hur effektiv den är i kvantitativa termer när jämfört med inlärning av glosor. De visar att inlärare tillägnar sig fler nya ord vid inlärning av kollokationer. Samtidigt råder det delade åsikter i språkforskning när det gäller inlärning av enskilda ord.

2.3 Enskilda ord

Att undervisa om och lära sig isolerade ord kallas för det statiska synsättet inom andraspråkforskning (Carter 1998). Det är förmodligen det mest bekanta sättet för både lärare och inlärare av andraspråk eftersom det återspeglas i sådana klassiska strategier som översättning, definition, synonymer och antonymer vid introducering och inlärning av nya ord (Nation 2001).

Det finns delade meningar bland andraspråksforskare om denna metod är har en positiv effekt på vokabulärinlärning. Den nyzeeländska lingvisten Paul Nation (2001) påstår att glosor har många fördelar för inläraren. De underlättar förståelse vid textläsning och hjälper att undvika fel översättning eller gissning från sammanhanget. Han betonar att genom att uppmärksamma vissa ord uppmanas inläraren att lära sig dem. Han pekar på många studier (Hulstijn, Hollander and Greidanus, 1996; Jacobs, Duffon and Fong, 1994; Myong, 1995; Watanabe, 1997) som visar att glosor har en positiv effekt på ordinlärning (Nation 2001). Det är dock viktigt att notera här att alla de studier som Nation (2001) hänvisar till jämför effekten av olika typer av gloslistor (t.ex. förstaspråk vs. andraspråk) och deras layout på vokabulärinlärning samt läsförståelse eller undersöker hur inlärare presterar med eller utan glosor (gissning från kontext) vid läsförståelse. De undersöker däremot inte om inlärning av enskilda ord är mer effektiv än inlärning av kollokationer.

En liknande åsikt, att ord ska undervisas och läras in som enskilda ord, förespråkas av en brittisk forskare Joanna Channell som ser ordinlärning som en separat process (Carter 1998). Enligt Carter (1998) betonar hon vikten av att kunna se ord som självständiga enheter med en viss betoning och form när man börjar lära sig andraspråk. Hon menar att inläraren måste lära sig så många ord att de ska undervisas om och läras in vid en annan, separat, aktivitet än bara läsning eller lektion i grammatik. Även Carter (1998) hävdar att

det kan vara farlig att underskatta inläring av enskilda ord, särskilt i början av andraspråksinläring.

Den forskning som Carter (1998) refererar till t.ex. Kellog och Howe under 70-talet jämför hur olika typer av presentationen av enskilda ord (t.ex. översättning vs. synonym eller grafisk representation) påverkar ordinläring. Carter (1998) konstaterar att alla metoder ska användas komplementärt. Han hänvisar också till Crothers och Suppes som under 1960-talet mätte kapacitet av ordinläring hos ryska inlärare av ESL som visade sig att kunna behärska 108 nya ord efter sju repetitioner och 80 % av ytterligare 216 nya ord efter sex repetitioner. I sin diskussion kring detta fenomen lyfter Carter (1998) dock upp själv en fråga om hur svåra de orden var och på vilket sätt de blev repeterade samt vilken ordkunskap en sådan inläring återspeglar.

Det finns också forskning som visar att den traditionella metoden av att presentera isolerade ord har många nackdelar. I sin bok *Teaching the language system* sammanfattar Hedge (2000) kritiska synpunkter som en holländsk ESL forskare, Schouten-van Parreren, kom fram med under 1980-talet:

- 1) *If the words are presented as isolated elements, there is no point of support, no 'cognitive hold' for them in the learners' memory, so despite sometimes considerable learning effort, they are quickly forgotten again.*
- 2) *If the words are presented in thematically or especially alphabetically ordered word lists, pupils will often suffer from interference. This not only hampers learning, but can be decidedly harmful since unlearning is far more difficult than learning.*
- 3) *Isolated words do not present a linguistic reality, as the meaning of a word is in most cases partly defined by context (Beheyd 1987).*

Den synpunkt om isolerade ord som är väldigt relevant för vår studie är att nya ord glöms fort även om inläringen har krävt en betydlig ansträngning av inläraren. Att ordets betydelse inte alltid kan förekomma när den används utan någon kontext är också en intressant aspekt av ordinläring. Även om Hedge (2000) inte ser ett tillräckligt stöd för Schouten-van Parrerens inlärningsmetoder pga. litet empiriskt bevis, anses hon också att ordinläring kräver en djup processing och inte enbart memorering av separata ord. Denna uppfattning delar hon med förespråkare av Lexical Approach bl.a. Lewis och Nattinger som ser vikten av att undervisa vokabulär på ett nytt sätt.

2.4 Kollokationer

Kollokationer brukar allmänt beskrivas som ord i kombination eller mer detaljerat som: *"the way words combine in a language to produce natural-sounding speech and writing."* (Oxford Collocations Dictionary for Students of English 2002:50).

Definitionen av en kollokation kan dock varieras beroende av i vilket syfte termen används. Man skulle kunna påstå att själva termen är relativt ny i engelskan i relation till lingvistik. Den blev först registrerad i forskning under 1920-talet och var formellt introducerad i lingvistik under 1950-talet (Hayland 2008). En brittisk lingvist John R. Firth, som introducerade denna term, blev känd då för sin slogan: *"You shall know a word by the company it keeps"* (Firth in Hayland 2008:5). Han menar att inlärare kan ett ord när de kan använda detta ord i kombination med andra ord. Detta innebär att man inte kan påstå att man kan ett språk för man kan alla ord i ett lexikon men man har problem med att använda de i en rätt kombination.

Kollokationer kan huvudsakligen delas i två grupper: grammatiska och lexikala kollokationer (Carter 1998, Bahns 1993). Grammatiska kollokationer består av substantiv, verb eller adjektiv plus preposition (t.ex. *account for*) eller en grammatisk struktur som infinitiv eller en sats (t.ex. *to be afraid that*). Lexikala kollokationer, som är relevanta till vår undersökning, består av olika kombinationer av substantiv, verb, adjektiv och adverb:

verb + substantiv t.ex. *inflict a wound*

adjektiv + substantiv t.ex. *a crushing defeat*

substantiv + verb t.ex. *blizzard's rage*

substantiv + substantiv t.ex. *a pride of lions*

adverb + adjektiv t.ex. *deeply absorbed*

verb + adverb t.ex. *appreciate sincerely* (Bahns 1993:57)

En del forskare skiljer mellan kollokationer och idiom (t.ex. *to scream blue murder*) eller s.k. fria kombinationer (t.ex. *to condemn murder*) (Benson 1986 i Bahns 1993). Fria kombinationer verkar dock så otydligt definierade i denna klassificering att vi väljer att följa ett mer allmänt synsätt på kollokationer och använda oss av Nations klassificering av kollokationer som 'any generally accepted grouping of words into phrases or clauses (Nation 2001: 317). Denna definition återspeglar samma bild av kollokationer som Lexical Approach bygger på dvs. "frequent word patterns" eller "the word partnership" (Lewis 1997:27). Trots att vi inte kommer att mäta frekvensen av ord med hjälp av korpusanalys (detta tillhör korpuslingvistik), anser vi att en sådan definiering av kollokationer är lämplig för vårt arbete.

2.4.1 Betydelse av kollokationer

Kollokationer har fått ett nytt liv med nya trender inom EFL. Lexical Approach och korpuslingvistik har bidragit till många argument som presenterats för att främja undervisning om kollokationer inom ESL. Enligt Nation (2001:318) kan de argumenten sammanfattas i tre huvudsakliga principer:

1. *Language knowledge is a collocational knowledge.*
2. *All fluent and appropriate language use requires collocational knowledge*
3. *Many words are used in a limited set of collocations and knowing these is part of what is involved in knowing the words."*

De första och andra argumenten ser kunskap om kollokationer som kärnan av språkkunskap. Denna åsikt framförs av en amerikansk psykolog Nick Ellis samt lingvister Andrew Pawley och Frances H. Syder som hävdar att lingvister kan upptäcka grammatiska regler i språk men språkkunskaper och användning av språket beror på "chunks of language" som lagrats i långt minne. Pawley och Syder menar också att varje ord i språk kan lagras många gånger i minnet, först som ett enskilt ord och sedan som en memorerad "chunk" (Nation 2001). Det tredje argumentet, att många ord används i ett begränsat antal av kollokationer och att kunna sådana ord utgör en del av kunskap om dem, innebär att vissa kollokationer är så idiomatiska att de bara kan lagras som memorerade "chunks" (Nation 2001).

Nation (2001) pekar också på att översättning av kollokationer från modersmålet har stora begränsningar för det inte alltid går att förutse om ord kommer i samma kombinationer i

andra språk. Han illustrerar detta problem med kollokationen *take medicine* som inte är förutsägbar för vissa inlärare (de *dricker* eller *äter medicin*). Däremot kan kollokationer som *take a pill* eller *take a tablet* bli förutsägbara från kollokationen *take medicine*. Bahs (1993:61) påstår också att andraspråksinlärare som litar på modersmålets kan stötta på problem när de ska använda ord i kombination i andraspråk, vilket kan visas med bl.a. följande exempel:

- a) **Drive a bookshop* (från *kierowac sklepem* i polskan) istället för *run a bookshop*
- a) **Make attention at* (från *faire attention a* i franskan) istället för *pay attention to*

Lewis (1997) uppmärksammar att kollokationer inte är entydiga. Det kan tolkas som att inläraren kan använda ord i fel kombination trots att de kan översätta separata ord. I andra ord återspeglar inte alltid översättning en betydelse av ordet i en viss kombination t.ex. *high/tall* i engelskan kan bara utgöra kollokationer *tall boy* men inte * *high boy* (Lewis 1997:26). Samtidigt har de orden bara en motsvarighet i många språk.

Det är också viktigt att påpeka att så mycket som 80 % av engelskan består av ord i kollokationer (Altenberg 1998 i Hyland 2008). Därför är det naturligt att inläring av kollokationer hjälper att kommunicera på ett naturligt och korrekt sätt samt utöka ordförråd (McCarthy & O'Dell 2005).

Kunskap om kollokationer har även diskuterats i relation till teknisk engelska. Mudraya (2008 i Rahimi & Momeni 2011) påstår att implementering av Lexical Approach och databaserad metodik i undervisning av teknisk engelska kan berika studerandes språk och höja deras språkmedvetenhet samt som det väcker ett forskningsintresse.

Betydelsen av kollokationer återspeglas i en del av undervisningsmaterial, vilket har påverkat mycket ESL undervisningen i engelskspråkiga länder där man har börjat arbeta mycket med olika ordinlärningsstrategier bl.a. kollokationer för att förse eleverna med en djupare insikt av ordensmening. Kursböcker som uppmärksammar ord i kombination t.ex. *Innovations* serie (Dellar, Walkley & Hocking 2001) eller *Collocations in Use* (McCarthy & O'Dell 2005) är populära i många klassrum där. Betydelsen av kollokationer har också förankrats i lexikografi och flera lexikon som innehåller kollokationer har publicerats t.ex. *Combinatory Dictionary of English – A Guide to Word Combinations* (Bahns 1993).

Det är värt att tillägga att även svenska forskare i andraspråksinläring påpekar att ordinlärning handlar inte bara om att memorera enkla enheter utan också om att kunna använda dem i kombination med andra ord, särskilt när det gäller avancerade inlärare (Enström 2004).

Trots att undervisning om kollokationer har blivit på topp inom ELT, är den så pass ny och det verkar finnas bara ett fåtal studier som just undersöker hur effektiv denna metod är för ordinlärning för ESL/EFL inlärare i jämförelse med den klassiska metoden. De studier som finns pekar dock på ett positivt resultat av att inkludera kollokationer i både undervisning och inläring av nya ord.

Den mest relevanta studien som vi hittat är en kvantitativ undersökning bland turkiska EFL elever på högstadiet (Ozgul & Abdulkadir, 2011). I den studien testades inläring av nya ord som individuella ord genom fyra klassiska metoder (översättning, definition, synonym och antonym) mot inläring av de orden med hjälp av kollokationer. Resultatet visar att de

elever som arbetat med nya ord i kollokationer lyckats bättre på allmänna vokabulärtester (flersvarsalternativ test) än eleverna som övat enskilda ord på ett traditionellt sätt.

Det finns också ett par undersökningar som visar en stark korrelation mellan kunskap om kollokationer och språkfärdighet t.ex. en undersökning som gjorts bland matematik studenter i Iran (Rahimi & Momeni 2011). Inlärarna i denna studie testades på alla språkförmågor (läsa, lyssna, skriva och tala) efter ha undervisats om nya ord på två olika sätt: översättning och definition eller kollokationer som tagits fram med hjälp av korpusbaserade aktiviteter. Resultatet av studien pekar tydligt på att inläring av nya ord med hjälp av kollokationer har en bättre effekt på utveckling av språkkunskaper.

Sammanfattningsvis, kan man konstatera att kollokationer är en het fråga inom språkvetenskap och EFL men det finns ett begränsat antal empiriska studier som undersöker vilken effekt inläring av kollokationer har på inlärarens språkutveckling, särskilt när det gäller ordförrådets storlek.

2.5 Vokabulär i läroplanen för gymnasieskolan

Undervisningsmetoder regleras inte av läroplanen. Hur eleven ska lära sig ett främmande språk regleras inte heller av Skolverket. Det som bestäms av Skolverket är vilka kunskaper som eleven ska ha efter en avslutad kurs och vilka mål skolan och eleven ska sträva efter. I Sverige har man målrelaterat betygssystem, vilket innebär att läraren får välja vilket kursmaterial och undervisningsmetoder som ska användas och eleverna bedöms i förhållande till hur väl de har uppfyllt målen. Det mål som framställs som det viktigaste i inläring av ett främmande språk (här: engelska) är att utveckla en kommunikativ förmåga, vilket definitivt kan kopplas till vår undersökning om ordinärning:

“Eleverna ska ges möjlighet att, genom språkanvändning i funktionella och meningsfulla sammanhang, utveckla en allsidig kommunikativ förmåga.” (*Läroplanen för gymnasieskola 2011*, s.53)

Bedömning av denna förmåga framgår också av läroplanen. När det gäller engelska 6 framgår ordförrådet som en viktig del av den kommunikativa förmågan som:

“I muntliga och skriftliga framställningar i olika genrer kan eleven formulera sig relativt varierat, tydligt och relativt strukturerat. Eleven kan även formulera sig med flyt och viss anpassning till syfte, mottagare och situation”. (betyg E) (*Läroplanen för gymnasieskola 2011*, s.61).

Enligt *Läroplanen för gymnasieskola 2011* eleven är det skolans ansvar att varje elev “ kan använda sina kunskaper som redskap för att reflektera över sina erfarenheter och sitt eget sätt att lära.” (s.9). Detta vill vi anknyta till i vår undersökning genom att göra kvalitativa intervjuar med eleverna.

Metod

Här ska vi berätta vilka metoder vi använde oss av, om urvalsgrupp, bortfall, arbetets genomförande samt studiens tillförlitlighet.

3.1 Val av metod

Den kvalitativa metoden lämpar sig bäst till den delen av vår undersökning som handlar om vår analys av elevernas ordinlärning. Trost (2012) menar att om man vill hitta mönster i hur folk gör och vilja förstå varför det blir som det blir bör man tänka sig att undersökningen blir kvalitativ och det är ju just det vi strävar mot. Däremot vill vi använda oss av den kvantitativa metoden för att få svar på hur eleverna gör eller hur de lyckas med sin ordinlärning antalsmässigt.

Efter testningsperioden fick de svara på en enkät med frågor om hur de upplevt det hela, enkäten gjordes på siden [surveymonkey.com](https://www.surveymonkey.com). Fördelar med enkäter på nätet är att eleverna kan göra dem utanför skolan, så även om några elever missar skolan just vid det tillfälle när enkäten ska göras har de möjlighet att göra den. Det är också fördelaktigt med prov på nätet av samma anledning. Socratives går även att använda på andra plattformar än datorn, flertalet av eleverna gjorde provet på sina smartphones och detta verkade bidra till att de faktiskt ville göra proven.

3.2 Undersökningsgrupp och urval

Undersökningsgruppen består av en klass på 14 elever som går andra året på It-teknikutbildningen. Vi valde den klassen eftersom Jenny undervisar dem och då lätt kan ge dem tester och följa deras inlärningsprocess. De fick chansen att tacka nej till att delta, men ingen i gruppen valde det alternativet. Den andra klassen på samma program skulle även den vara en del av testet, de består av 20 elever. De skulle fungera som en jämförelse och bara få ta del av listor med enskilda ord istället för att arbeta med kollokationer.

Tyvärr hann vi inte med en pilotstudie, där vi skulle testa plattformen samt se om testformen fungerade på ett bra sätt, detta på grund av tidsbrist och sjukdom.

Något vi behövde tänka på innan studien startades var:

1. Våra informanter (elever) i studien ska få en begriplig beskrivning av undersökningsmetoderna och undersökningens syfte.
2. Informanterna ska ha möjlighet att när som helst ställa frågor om undersökningen.

Vi behövde inte beakta alla aspekter t.ex.

1. Deltagarna ska vara säkra på att deras anonymitet skyddas.
2. Om deltagarna inte är myndiga ska målsman informeras och tillfrågas om son/dotter får medverka.

Detta eftersom de inte omtalas med namn utan med nummer och att eleverna har vid undersökningstillfället fyllt minst 18 år.

3.3 Bortfall

Alla elever var inte alltid närvarande på lektionerna och eftersom det även var bland annat påsklov och andra helgdagar hanns det inte med att göra om provet för de som missat. Turligt nog var det 4 elever, två med enskilda ord och två med kollokationer som var frånvarande och detta gav oss ändå jämna grupper att arbeta med. Även deras parallellklass testas, men att efter två försök insett att de inte alls läste på sina ord utan bara chansade på

proven beslöts det att bara testa den ena gruppen. Undersökningen blev nu bara hälften så stor som planerat.

Två elever har heller inte svarat på enkäten, trots påminnelser och detta innebär att det bara är 12 av 14 som gett sina synpunkter på testningen och metoden.

3.4 Genomförande

Eleverna fick listor med kollokationer där orden hämtats från TED Talks-videos som handlar om teknik (detta är inspelade föreläsningar som går att streama via TED Talks hemsida och det finns många olika kategorier), detta för att kunna knyta an de nya uttrycken till utbildningen. Först hade vi tänkt att eleverna plockar ut ord ur texter de jobbar med eller att vi väljer ord som passar deras utbildning (it/teknik), det berodde på hur mycket tid vi hade. Vi var tydliga med att de ord de fick på listorna var tagna ur föreläsningar de fick se och lyssna på.

Det visade sig vara lättare att välja orden åt dem, och de fick tre listor med allt som allt 50 ord, det visade sig att de flesta orden även var nya för eleverna. Dessutom visade det sig även vara ganska tidskrävande att som lärare att hitta material att hämta kollokationer ur, något som gjorde att listorna inte blev så långa som vi först tänkt. Kollokationerna som användes var först och främst adjektiv + substantiv eller verb + adverb, detta eftersom de togs ur de transkriberade föreläsningarna från TED Talks (Bahns 1993:57).

Enligt Lightbown/Spada (2005) krävs det många meningsfulla möten med nya ord innan eleven kan sägas ha lärt sig dem, men även att de aktivt får arbeta med och använda sig av nya ord och uttryck hjälper dem att utöka sitt ordförråd. Eleverna fick se TED Talks-videos där de tekniska uttrycken användes i sin rätta kontext, därefter fick de först enskilt och sedan i grupp arbeta med att hitta förklaringar och översättningar av kollokationerna. Under en tidsperiod på tre månader arbetade eleverna med kollokationer och senare även med enskilda ord. Varje lista testades en gång, alltså sammanlagt tre tester med kolloktioner för alla. De fick efter en lektion där vi arbetade med att förstå och lära in kollokationerna en vecka på sig att lära in dem. Testerna var alla likadana, sk. gap test, där de fyller luckorna i en text med kollokationerna de lärt sig. Sedan delades gruppen upp i två och det delades ut listor med enbart enskilda ord och en annan med kollokationer (sammanlagt 50 ord), halva gruppen fick enskilda ord och andra halvan kollokationer. Tre nya gap tester genomfördes för att se om det nu blev någon skillnad i hur eleverna presterade. De fick nu på egen hand lära in orden.

Det sista testet kom två veckor efter att de fått läsa på, detta för att se om det är någon skillnad i vad de kom ihåg mellan de elever som fått kollokationerna igen och de som fått enskilda ord. De gjorde proven via Socratives, en webbsida där man kan sätta ihop olika sorters test och där sidan rättar proven och ger resultaten utan att vi behöver lägga ner jättemycket arbete på sammanställningen av varje prov. Efter ett test kan man ladda ner en Excel-fil med resultatet. Proven var utformade som flersvarsalternativ prov där eleverna hade tre alternativ att välja på. I vissa fall fanns där en felstavad variant av ordet, andra gånger en synonym och ibland det som kallas "falska vänner", ord som på svenska har en specifik innebörd men som på engelska betyder något annat.

Efter alla tester svarade eleverna på frågor om hur de upplevde det hela genom en enkät på sidan surveymonkey.com. Det var önskvärt att eleverna svarade så fritt som möjligt och vi

fick se till att inte ställa ledande frågor, detta för att försöka att få till så kvalitativa svar som möjligt (Patel/Davidson 2012).

Samtidigt som vi arbetade med kollokationer såg de på TED Talks videos, som vi tagit kollokationerna ifrån, och hörförståelsen testades med hjälp av frågor på vad som sagts i videon. Detta för att de skulle få en större förståelse för hur sammanhang påverkar betydelsen och förståelsen av ord och fraser. Ett flertal gånger under lektionerna diskuterades en kollokations eller ett ords betydelse, i vardagligt sammanhang samt i mer specifikt teknologiskt sammanhang.

3.5 Bearbetning och analys

Med hjälp av Socratives rättas proven och med hjälp av Excel-filer vi får en bild av hur eleverna tar till sig nya ord. Vi kan skapa tabeller för varje test och jämföra resultaten när det gäller antal rätt svar på varje prov. Sedan försöker vi hitta mönster i elevernas svar.

Den kvantitativa delen av undersökningens resultat (antal inlärd ord) anknyts till den traditionella modellen av glosinläring (ordlistor) och den senaste teorin inom språkforskning som förespråkar inläring ord i kollokationer. Enkäten, den kvalitativa delen av undersökningens resultat (elevernas synpunkter/åsikter) anknyts till teorier om inlärningsstrategier.

3.6 Tillförlitlighet

Eftersom bara en liten grupp på 14 elever kunde testas visar denna undersökning kanske inte så mycket mer än att just i denna grupp passar det bäst med att lära in kollokationer. Det blir mer av ett antagande att resultaten skulle bli desamma i en större undersökningsgrupp. En större undersökning krävs för att kunna visa på om detta arbetsätt kan passa bra i den svenska skolan.

En undersökning av ett större material behövs för att se om resultaten visar på att arbete med kollokationer är ett tydligt bättre arbetsätt än att bara använda sig av listor med enskilda ord, det skulle även behövas fler testningstillfällen samt större antal elever för att kunna dra generella slutsatser. Då det gäller individuell variation skulle det behövas en längre tid samt större variation av urvalsgruppen, både när det gäller ålder och studiemotivation. En klass med it-teknikelever kan antas ha högre studiemotivation i ett kärnämne som engelska mot en klass med elever på t.ex. högstadiet eller ett praktiskt program på gymnasiet. Därför kan det antas att resultaten i en större undersökning kan bättre visa på om metoden med kollokationer ger bättre resultat i inläring av moderna språk.

Resultat

I det här avsnittet presenteras undersökningens resultat angående inläring av nya ord med två olika metoder dvs. kollokationer och enskilda ord.

4.1 Generella resultat

För att få översikt av resultaten i det insamlade materialet räknade vi antal meningar som informanterna fick färdigställa i bägge typer av testerna och räknade antal rätt svar (se

tabell 1 och 2). Därefter gjordes en sammanställning av resultaten (se tabell 3). För att få en djupare insikt i elevernas prestation har vi även sammanställt resultaten hos informanterna vid de tre sista provtillfällena när de delades upp i två grupper (se tabell 4). I sammanställningen av resultaten refererar vi till elever som arbetat med kollokationer som *grupp 1* och elever som arbetat med enskilda ord som *grupp 2*.

Resultaten för elever som arbetat med kollokationer (grupp 1) inför vokabulär tester redovisas i tabell 1 (se nedan).

Tabell 1. Vokabulär tester hos informanterna i grupp 1 (antal svar/antal rätt och andel rätt i %)

Test	Antal svar/antal rätt	Andel rätt i %
1	252/29	11 %
2	224/160	71 %
3	224/159	70 %
4	150/135	90 %
5	150/128	85 %
6	175/142	95 %
Totalt	1175/753	64 %

Det framgår av tabell 1 att informanter som arbetat med kollokationer har i genomsnitt svarat rätt på 64 % av frågorna. Tabellen 1 visar också att informanterna lyckats i olika grad vid olika testtillfällen. Man kan se att den första testen har en betydligt lägre andel rätt (11 %) än följande tester. Resultaten visar också att eleverna presterar bättre vid senare testtillfällen. De tre sista testerna tyder på en progression när det gäller antal inlärd ord. Detta kommer att diskuteras vidare i avsnitt 4 (Diskussion och slutsatser).

Resultaten för informanter som arbetat med enskilda ord (grupp 2) redovisas i tabell 2 (se nedan). Testerna 4A-6A står för testerna som genomförts med samma elever som gjort testerna 4-6, fast i olika målgrupper (kollokationer vs. enskilda ord).

Tabell 2. Vokabulär tester hos informanterna i grupp 2 (antal svar/antal rätt och andel rätt i %)

Test	Antal svar/antal rätt	Andel rätt i %
4A	150/126	84 %
5A	150/115	77 %
6A	150/104	69 %
Totalt	450/345	77 %

Det framgår av tabell 2 att i genomsnitt har informanterna använt rätt ord i 77 % av frågorna. När vi jämför resultaten för varje provtillfälle kan vi konstatera att eleverna lyckats bättre vid första provet (84 %) än vid andra (77 %) och tredje provet (69 %). Detta visar tydligt att antalet korrekta svar minskar vid varje testtillfälle. Därför illustrerar resultaten i tabell 2 en motsatt tendens än i tabell 1 när det gäller hur informanterna har lyckats vid olika provtillfällen. Informanterna som studerat enskilda ord lyckats bättre vid första provet medan de som studerat kollokationer har lyckats sämst när de testades för första gången. De resultaten diskuteras vidare i avsnitt 4 (Diskussion och slutsatser).

Tabell 3. Resultaten för grupp 1 (kollokationer) och grupp 2 (enskilda ord).

Grupp	Antal svar/antal rätt	Andel rätt i %
1	1175/753	64 %
2	450/345	77 %

Resultaten i tabell 3 visar en bättre behärskning av nya ord hos elever som arbetat med enskilda ord. I genomsnitt har de svarat rätt på 77 % av alla frågor medan elever som lärt sig ord genom kollokationer har lyckats att ge 64 % rätt svar. Det är dock värt att tillägga att detta resultat bara ger en statistisk bild av ordinläring. Resultaten enligt ovan verkar visa att inläring blir mer effektiv i samband med kollokations studier. Samtidigt visar resultaten för olika provtillfällena olika tendenser med båda metoderna.

Vi har också undersökt om resultaten skiljer sig när man jämför prestation vid ordinläring under de tre sista testerna när den grupp 1 delades i två grupper som fick arbeta med kollokationer respektive enskilda ord. I den sammanställningen kan resultaten visa sig vara mer jämförbara för de handlar om en ungefär samma antal frågor och deltagare. För att skilja på eleverna vid just de tre tillfällena refererar vi till gruppen som arbetat med kollokationer som grupp 1A. Gruppen som lärt sig nya ord som enskilda ord heter grupp 2 under hela undersökningen. Se tabell 4.

Tabell 4. Resultaten för grupp 1 A (kollokationer) och grupp 2 (enskilda ord).

Grupp	Antal svar/antal rätt	Andel rätt i %
1A	475/405	85 %
2	450/345	77 %

Tabellen 4 visar att eleverna som fått studera nya ord genom kollokationer lyckats bättre i de tre sista testerna. De har använt sig av rätta ord i 85 % av frågorna medan eleverna som lärt sig enskilda ord har fått 77 % rätta svar.

För att se om en längre tidsperiod mellan testerna påverkar elevernas resultat har vi också valt att jämföra resultaten mellan kollokationer (test 6) och enskilda ord (test 6A) i sista provet. Provet gjordes två veckor efter det näst sista istället för bara en (se Tabell 5).

Tabell 5. Resultaten för sista provet i grupp 1 och 2.

Test	Antal svar/antal rätt	Andel rätt i %
6	175/142	95 %
6A	150/104	69 %

Resultaten visar en märkbar skillnad mellan de två grupperna. Eleverna som fått arbeta med kollokationer har lyckats betydligt bättre på vokabulär testen (95 % rätt) efter ett längre uppehåll än eleverna som lärt sig nya ord som enskilda ord (69 % rätt). Detta kommer att diskuteras vidare i avsnitt 4 (Diskussion och slutsatser).

4.2 Individuella resultat

För att se om resultaten skiljer sig åt mellan resultaten för gruppen och individuella elever har vi valt ut fem elever som testats på två olika sätt. Tabell 6 visar följande resultat:

Tabell 6. Resultaten för fem utvalda informanter som testats med både kollokationer och enskilda ord.

Informant	Kollokationer: Antal svar/antal rätt Andel rätt i %	Enskilda ord: Antal svar/antal rätt Andel rätt i %
1	50/12 24 %	75/52 69 %
2	50/26 52 %	75/57 76 %
3	50/34 68 %	75/45 60 %
4	50/30 60 %	75/60 80 %
5	50/36 72 %	75/67 89 %

Det framgår av tabell 6 att fyra av just de fem eleverna fick bättre resultat vid testning av enskilda ord. Elev 1 har enbart 24 % vid kollokationer men 69 % rätt vid enskilda ord. Elev 2 har svarat rätt i 52 % av frågorna vid kollokationer och 76 % vid enskilda ord. Elev 4 har lyckats svara 60 % rätt vid kollokationer och 80 % vid enskilda ord, vilket inte visar på något större skillnad. Det finns också en viss skillnad i resultaten för kollokationer och enskilda ord i fall av elev 5 som fått 72 % resp. 89 % rätt vid testning. Resultaten skiljer sig däremot åt ett annat håll i fall av den fjärde informanten som lyckats betydligt bättre vid kollokationer (80 %) än vid enskilda ord (60 %).

4.3 Elevernas enkätsvar

Enkäten de fick svara på ville reda ut hur de sett på metoden med kollokationer och om de upptäckt någon skillnad i hur mycket de lärde sig jämfört med det vanligare sättet med enskilda ord och om de funnit något som var negativt med det hela, samt om de skulle rekommendera andra att arbeta med kollokationer.

F1: Hur ser du på metoden med fraser som ett sätt att lära sig nya glosor på?

1. Jag ser det som väldigt nödvändigt, eftersom man måste veta hur orden ska användas och inte bara veta vad det betyder.
2. Det är bra
3. det gav en sorts uppfattning om i vilket sammanhang man kunde används ordet
4. Bra. Räckte dock med att bara komma ihåg orden
5. Det fungerade bra, det var bra att ha sammanhang för att kunna skilja på ordets betydelse om det har flera.
6. Det var bra.
7. Jag tycker att det är ett ganska bra sätt.
8. Jag ser på det som ett positivt sätt att lära sig på, eftersom man då lär sig meningen med ordet på ett annat sätt.
9. Jag tror att om man kan koppla orden till en fras så blir det lättare att lära sig. Om man skulle glömma av ordet så kan man tänka på frasen istället och det blir då lättare att komma ihåg ordet.
10. helt ok
11. positiv

12. Det är ganska okej

Här ser vi att eleverna i stort sett har samma uppfattning om hur de upplevde inläringen och testerna, alla har något positivt att säga om det. Några nämner inläring av orden i ett sammanhang som något bra och lärorikt.

F2: Har du tidigare arbetat med glosor på detta sätt?

Svarsalternativ	Svar	Antal
Ja	42 %	5
Nej	58 %	7
Totalt antal svarande: 12		

För mer än hälften av eleverna (58 %) var detta ett nytt sätt att arbeta med språkinläring på.

F3: Kan du beskriva för mig hur du i så fall tidigare arbetat med glosor på detta sätt?

1. Kommer inte ihåg ;)
2. Att man skriver på papper ifrån svenska till engelska
3. det var flera håll i en historia där man skulle fylla i med en siffra, varje södra representerade ett ord
4. *Svaranden hoppade över denna fråga*
5. I högstadiet så arbetade vi ofta med glosor och då var det vanligt att vi fick meningar till orden.
6. *Svaranden hoppade över denna fråga*
7. Det är i samma stil med detta ungefär, man får sätta in rätt ord.
8. Jag har bara fått ordet och sedan har man fått rabbla upp orden om och om igen tills de sitter
9. Jag har fått en lista med engelska ord och en lista med översättningen på dem.
10. inte gjort det
11. läsa text i boken sen lära sig in dem orden som var med i texten
12. Vi har fått glosor och så har vi fått sätta in dem i meningar

I gruppen är det tydligt att arbetssättet då det gäller språkinläring skiljer sig mellan de tidigare skolorna. De som arbetat på liknande sätt tidigare verkar ha jobbat med s.k. *gap texts* (texter med luckor där man ska passa in rätt ord) mer än med kollokationer.

F4: Tycker du att du lärt dig fler glosor än vanligt?

Svarsalternativ	Svar	Antal
Ja	67 %	8
Nej	33 %	4
Totalt antal svarande: 12		

Två tredjedelar säger sig ha lärt sig fler ord genom att arbeta med kollokationer (67 %).

F5: Skulle du vilja arbeta på detta sätt i fortsättningen?

Svarsalternativ	Svar	Antal
Ja	100 %	12
Nej	0 %	0
Totalt antal svarande: 12		

Arbetet med kollokationer är något de gärna arbetar vidare med då de ska lära sig nya ord.

F6: Vad var det bästa med detta arbetssätt?

1. Att man fick lära sig i vissa sammanhang ordet ska användas.
2. Enkelt
3. Det var enklare att lära sig
4. Enkelt att lära sig. tror jag...
5. Jag tycker att det kändes som att det inte bara var en läxa utan något som man faktiskt arbetade med.
6. Man fick både lära sig det engelska ordet, en bra förklaring på det och den svenska översättningen. Vilket gör att man förstår ordet bättre och kan då använda det enklare till rätt sammanhang.
7. Att jag har lärt mig mer ord.
8. Det var lätt att lära sig orden jämfört med att rabbla orden om och om igen.
9. Det blev lättare att komma ihåg och det blev lite roligare att lära sig.
10. det var chill
11. roligare
12. Att vi fick leta efter översättningar själva och tänka på i vilket sammanhang de skulle passa in

Eleverna tycker att arbetssättet med kollokationer både är roligare och lättare jämfört med mer traditionell språkinlärningsundervisning. Några påpekar även att de inte behövde läsa på lika mycket hemma. Det påpekas att det var positivt att inläringen av kollokationerna inte kändes som en läxa, utan som skolarbete.

F7: Fanns det något med detta arbetssätt som var mindre bra?

1. Inte som jag upplevt det.
2. Man plugga inte på det
3. Vet inte
4. *Svaranden hoppade över denna fråga*
5. Det är ganska tråkigt att jobba med glosor och det tar upp mycket tid.
6. Nej.
7. Man kan enkelt se vilket ord som är rätt, eftersom att man har läst in det ifrån gloslistan.
8. Inte som jag kan tänka på, eftersom det påverkade mig positivt.
9. Det tar mycket tid att gå igenom.
10. det tog lång tid
11. kanske blev lite oseriöst
12. Att det ofta var svårt att veta vad det var för sammanhang

Något de upplevde som negativt var att arbetet var mer tidskrävande än traditionella listor med enskilda ord. Någon ansåg att det var negativt att inte läsa på hemma och en anser att ordinläring generellt är tråkigt. En anser att det blev lite oseriöst, men förklarar det inte

vidare. Det påpekas även att en anser att det var svårt att veta vilket sammanhang kollokationerna hörde till.

F8: Skulle du rekommendera någon att lära sig glosor på detta sätt? Motivera ditt svar.

1. Ja. Man måste veta hur ordet används för att riktigt lära sig det.
2. Ja. Modernt sätt
3. Ja. Om jag blev tillfrågad skulle jag väl göra det, inte te.x. glosboken.se
4. Ja. Nej.
5. Ja. Om man ska lära sig glosor tycker jag att det är ett bra sätt att arbeta med dem snarare än att försöka läsa in dem.
6. Ja. Som sagt förut, man lär sig orden ordentligt och genomförligt. Vilket är bra.
7. Ja. Det är just det att man lär sig mycket, att sätta in rätt ord i meningar, men också när vi sitter i klassen och diskuterar fram vad orden har för förklaring på engelska.
8. Ja. Man lär sig meningen med ordet i ett sammanhang, man lär sig när man kan använda sig utav ordet.
9. Ja. Jag tyckte att det var enklare. Det var värt att ta lite extra tid från lektionen eftersom man lär sig bättre på detta sättet och man behöver inte öva lika mycket sen.
10. Ja. Både och, beror på mycket tid du har. Mycket tid = ja. Lite tid = nej.
11. Ja. Det är roligare och man lär sig bättre då så länge man inte tappar koncentrationen.
12. Ja. Det är mer intressant än att bara plugga.

Återigen tar eleverna upp att det är viktigt att lära sig ord i dess rätta sammanhang. De påpekar även igen att de tyckte det var roligare och en anser även att metoden är mer modern än sättet den lärt sig på tidigare. Det nämns återigen av en att metoden är tidskrävande och att den bara ska användas om det finns gott om tid.

Diskussion och slutsatser

I det här avsnittet ska vi diskutera elevernas resultat i förhållande till olika inlärningsmetoder dvs. kollokationer vs. inläring av enskilda ord när det gäller grupp och utvalda individuella elever. Elevernas upplevelse av båda metoderna ska också diskuteras.

5.1 Den stora gruppen

Vår undersökning visar ett intressant språkligt fenomen, nämligen att inlärnarna av engelska som främmande språk verkar lära sig fler nya ord när de får studera dem på ett traditionellt sätt (enskilda ord) istället för i kollokationer. Resultaten motsäger vår hypotes och stödjer inte de teoretiska antagandena av Lexical Approach samt kvantitativa undersökningar som gjorts tidigare (se avsnitt 2.2.1 om kollokationer). Dessa kvantitativa resultat visar att de elever som arbetat med nya ord i kollokationer lyckats bättre på allmänna vokabulärtester (flersvarsalternativ test) än elever som övat enskilda ord på ett traditionellt sätt (Ozgul & Abdulkadir 2011, Rahimi & Momeni 2011).

Resultaten i vår undersökning stämmer däremot med Nations (2001) påstående att glosor har en positiv effekt på ordinläring. Han menar att man uppmärksammar inlärare på att lära

sig nya ord genom att sätta dem i fokus på gloslistor. Det borde dock påpekas att detta resultat bara ger en statistisk bild av effektiv ordinlärning och visar inte hela komplexiteten av inlärningsprocessen. När våra elever delades i två grupper (kollokationer vs. enskilda ord) efter tre provtillfällen med enbart kollokationer, blev resultaten helt annorlunda, nämligen att de elever som jobbat med kollokationer fick ett bättre resultat än eleverna som lärt sig enskilda ord. Detta innebär att man måste titta på undersökningens resultat med större flexibilitet och inte fastna för det första generella resultatet när man ska dra slutsatser.

Det är värt att notera att resultaten vid de olika provtillfällena illustrerar olika tendenser med båda metoderna. Det framgår tydligt att eleverna som lär sig nya ord genom att studera kollokationer får bättre resultat med tiden. Första provets dåliga resultat skulle kunna tolkas som att eleverna var ovana vid både denna examinationsform och sätt att lära sig nya ord. Progressionen hos elever som lärt sig kollokationer är tydlig och når 95 % rätt vid sista provtillfället, ett resultat som inte förekommer alls med den andra metoden. Samtidigt kan man konstatera att elever som arbetat med enskilda ord lyckats bättre i genomsnitt men de visar brist på progression med tiden. De har lyckats bäst på första provet men antal korrekta svar minskar vid nästa prov. De motsatta tendenserna angående progression i båda grupperna skulle kunna innebära att arbete med kollokationer ger bättre resultat i det långa loppet. Detta stämmer med Schouten-van Parrerens (Hedge 2000) kritiska synpunkter på inläring av isolerade ord, som glöms fort om de inte kan kopplas till något sammanhang. Pawley och Syder (Nation 2001) hävdar också att det är kollokationer som lagrats i långtidsminnet. Att eleverna som arbetat med kollokationer lyckats betydligt bättre vid sista provet tyder också på att metoden med kollokationer kan ha en mer långvarig effekt än att studera enskilda ord.

Det som kunde påverka att eleverna fick med tiden bättre resultat vid inläring av kollokationer kunde också vara ett annat sätt att arbeta med teknisk engelska. Man skulle kunna koppla resultaten till Mudraya (2008 i Rahimi & Momeni 2011) som påstår att implementering av Lexical Approach i undervisning av teknisk engelska kan berika studerandes språk och höja deras språkmedvetenhet.

Det kom att läggas mycket tid på diskussioner om kontext och olika betydelser av samma ord i olika sammanhang. Det var eleverna som själva upptäckte detta när de fick arbeta med att försöka förklara t.ex. betydelsen av ordet *environment* i kollokationer, som i princip alla översatt till "miljö" men i detta fall var det ordet "omgivning" som menades. Detta tyder på stora begränsningar vid översättning, något som Nation (2001) pekar på i sin forskning när han förespråkar inläring av kollokationer. En annan intressant aspekt av ordinlärning genom kollokationer som förekom i vår undersökning handlade om orden "fuse" och "merge" som ansågs vara synonymer oavsett sammanhanget fast i meningen i fråga kunde de inte användas i samma kontext. Detta problem illustrerar Beheyds teori (Hedge 2000) att ordets betydelse inte alltid kan förekomma när den används utan någon kontext. Sådana svårigheter illustreras också i Bahs (1993:61) och Lewis (1997:26) vid diskussion om vilka problem inlärare kan stöta på när de ska använda ord i kombination med andra ord. Det handlar ofta om att inläraren kan använda ord i fel kombination, trots att de kan översätta orden separat.

De två exemplen faller inte med Nations (2001) påstående att glosor med enskilda ord hjälper att undvika fel översättning eller gissning från sammanhanget. Detta kan bero på att förespråkare av den traditionella metoden (Carter, Channell, Nation) menar framförallt nybörjarelever. Intressant nog påstår även Lewis (1993,1997), som startade Lexical

Approach, att inlärare ska lära sig enskilda ord, särskilt på nybörjarnivå för att kunna skapa ett basordförråd. Vår undersökning syftar dock på avancerade elever och då kan man förvänta sig att kunna fler språkliga nyanser. Komplexiteten med inläringen av nya ord kan också illustreras av individuella resultat. När vi tittar på hur individuella elever lyckats med ordinläring med båda metoderna, kan vi se att resultaten skiljer sig mycket åt men i de flesta fall kan man tydligt se att eleverna lyckats bättre med att lära sig ord på ett traditionellt sätt. Man kan undra varför det i vissa fall inte finns samma mönster av ordinläring som i olika grupper som vi jämfört.

Arbets sättet skilde sig inte åt under lektionerna eftersom båda metoderna innebär att eleverna fick arbeta med hörförståelse samt diskussion för att säkerställa förståelsen av orden. Däremot kan skillnaden i prestation bero på att de i början inte hade lika stort engagemang eller motivation att lära in de nya orden. Det har observerats att de flesta av de fem eleverna inte hade lagt ner lika mycket arbete under lektionstid, som andra i den större gruppen.

När de fick listan med enskilda ord efter testning av kollokationer, verkade de ha lagt ner mer tid på inläring. En teori kan också vara att de vid den tiden har lärt in kollokationer och att detta satt igång en inlärningsprocess. Det kan handla om att utveckla en vana eller bättre studieteknik.

5.2 Elevernas åsikter om projektet

Det framgick tydligt att de tyckte att lära sig kollokationer istället för enskilda ord var en positiv upplevelse, samtliga svarade även att de gärna fortsatte lära sig nytt vokabulär på detta sätt. Kanske kan det bero på att det var ett nytt arbetssätt, något mer spännande än det gamla vanliga som gav ett så positivt resultat i enkäten, det skulle vara intressant att se vad en längre period med kollokationer ger för svar.

Upplevelsen i klassrummet var att de flesta tog chansen att aktivt lära sig nytt vokabulär och att det spontant ledde till diskussioner om hur ord och uttryck kan tolkas beroende på vilket sammanhang de befinner sig i. Som Michael Canale och Merrill Swain pekar på diskuterades således den kommunikativa aspekten vid ordinläring dvs. att man ska kunna använda ordet kommunikativt och använda det i samband med andra ord istället för att memorera ordlistor (Canal och Swain 1980).

Det diskuterades även hur olika synonymer kan ge olika nyanser och att de inom sina framtida yrken och utbildningar kommer att använda ord och uttryck på olika sätt beroende på vad de jobbar med. Precis som Mudraya (2008 i Rahimia & Momeni 2011) påstår visar det sig att implementering av Lexical Approach och databaserad metodik i undervisning av teknisk engelska kan berika de studerandes språk och höja deras språkmedvetenhet.

5.3 Vilka hinder och möjligheter finns när man använder olika metoder?

Något vi upptäckte genom arbetet med kollokationer är att det krävs längre förberedelsearbete som krävs för att färdigställa listorna. Dessutom tillkommer det mer arbete i klassrummet eftersom eleverna, som istället för att bara få en lista med enskilda ord i handen nu arbetar aktivt med att förklara och översätta kollokationerna.

Däremot upplevde både de och vi sambandet som automatiskt kommer då man arbetar med kollokationer och som ger större förståelse för språket och varför kontext är viktigt vid inläring av nytt vokabulär. Eleverna kände även att de var mer aktiva i sin inläring och på så sätt mer engagerade i sitt lärande. Som Pawley och Syder menar lagras varje ord många gånger i minnet, först som ett enskilt ord och sedan som en memorerad "chunk" (Nation 2001). Dessutom är det så att inom vissa kunskapsområden används många ord i ett begränsat antal kollokationer och att kunna dessa ords enstaka betydelse utgör en del av kunskap om dem, men att de ofta bara kan lagras som memorerade "chunks" (Nation 2001).

Listor med enskilda ord däremot, som oftast går att få ur de läromedel man använder, kräver inte lika mycket förberedelsearbete. Problemet med dem är att översättningen ger begränsad kontext och att det lätt blir slentrian för eleverna när de tilldelas en lista som ska läras in men där de inte får vara lika aktivt inlärande. Paul Nation (2001) påstår ju däremot att glosor har många fördelar för inläraren. De underlättar förståelse vid textläsning och hjälper att undvika fel översättning eller gissning från sammanhanget. Det färdiga listorna är ett lätt och enkelt sätt att arbeta på och de kan mycket väl passa bättre för vissa elever eftersom det är så väl bearbetat och befast arbetssätt i det svenska skolsystemet. Eleverna är vana vid metoden och detta ger även en trygghet som kan hjälpa inläringen.

5.4 Slutsatser.

I denna C-uppsats har vi undersökt elevernas tillvägagångssätt att lära sig nya ord med hjälp av två olika metoder, genom kollokationer och genom enskilda ord i gloslistor med syftet att eventuellt kunna avgöra vilken metod som är mest effektiv i kvantitativa termer. Vi har också bett om inlärarnas åsikter om båda metoderna. Vår hypotes att inläring av kollokationer skulle ge bättre resultat dvs. att eleverna lär sig fler nya ord när de ser dem i kombination med andra ord än enskilda ord, stämmer inte med undersökningens resultat.

Ett slående resultat i vår undersökning var att eleverna inte lyckades bättre med inläring av nya ord genom kollokationer när det gäller det genomsnittliga resultatet i den stora gruppen. Samtidigt visade undersökningen att eleverna som arbetat med kollokationer presterade bättre med tiden och deras slutliga resultat var bättre än hos eleverna som lärt sig enskilda ord. Det förekom också individuella variationer vid testning, vilket tyder på att inläring av nya ord är väldigt komplex och kan påverkas av många faktorer. Det verkar inte finnas någon bättre metod som gäller för alla elever, utan olika tendenser kan observeras med olika metoder.

Vårt arbete visar komplexiteten med en kvantitativ undersökning av de båda ordinlärningsmetoderna när det gäller både gruppen och individuella elever. Den undersökta gruppen var mindre än det var tänkt från början och vi var tvungna att dela upp den efter ett tag för att kunna genomföra hela undersökningsprocessen. Konsekvensen blev att antalet tester för elever som arbetat med enskilda ord blev färre. Det borde också noteras att de kvantitativa resultaten visar olika mönster vid olika testperioder. Om man bara skulle ta hänsyn till de tre sista proven (när det fanns två grupper) skulle man kunna påstå ett helt motsatt resultat. Då visade det sig att eleverna som lärt sig genom kollokationer var bättre än de som arbetat med enskilda ord.

Det är inte helt uteslutet att fler tester och längre tid för den empiriska delen av vårt arbete skulle kunna påverka resultaten. Därför vore det önskvärt att undersöka ett större material för att kunna avgöra vilket arbetssätt för ordinläring som är mest mer effektivt för

eleverna. Det skulle behövas fler teststillfällen samt större antal elever för att kunna dra generella slutsatser. Även när det gäller individuell variation skulle det behövas längre tid samt större variation av urvalsgruppen, både när det gäller ålder och studiemotivation. En klass med IT-teknikelever kan antas ha högre studiemotivation i ett kärnämne som engelska mot en klass med elever på t.ex. högstadiet.

Ur ett pedagogiskt perspektiv innebär resultaten att lärare i moderna språk bör ta större hänsyn till nya och annorlunda arbetssätt, för att ge eleverna en möjlighet att testa olika tekniker vid språkinläring och för att stötta dem i sin språkutveckling. Även om vårt resultat inte är generaliserbart kan verksamma lärare i engelska och andra moderna språk dra nytta av studien. Resultaten lyfter fram olika möjligeter med ordinläring hos avancerade inlärare utan att ifrågasätta den ena eller den andra metoden. Vi anser dock att vår studie kan väcka en tanke om båda metoderna.

Även om den traditionella metoden av ordinläring visat sig vara mer effektiv när det gäller kvantitet, visar arbete med kollokationen en positiv tendens. Genom att visa eleverna olika arbetssätt ger man dem en större chans att nå kursmålen samt att förbereda sig inför eventuella vidare studier och senare arbetslivet. På så sätt lär de sig att reflektera kring sitt lärande och kan utveckla tekniker och strategier för andra tillfällen. Det reflekterande momentet är en väldigt viktig aspekt av inläring, vilket framgår tydligt av läroplanen för gymnasieskolan (se avsnitt 2.5). Det är också värt att notera att eleverna i vårt projekt oftast var mycket positivt inställda till att pröva nya metoder, vilket innebär att vi lärare också kan våga tänka i nya banor.

Referenslista

- Bahns, Jens (1993). Lexical collocations: a contrastive view. *Oxford Journals, ELT Journal*, 47 (1), s. 56-63. <http://eltj.oxfordjournals.org/content/47/1/56.full.pdf+html> (hämtat 2013-02-15)
- Canale, Michael, & Swain, Merrill (1980). Theoretical bases of communicative approaches to second language teaching and testing. *Applied Linguistics*, 1, s.1-47.
- Carter, Ronald (1998). *Vocabulary: Applied linguistic perspective* (1st ed.). London, UK: Routledge.
- Celce-Murcia, Marianne och Rosensweig, Fred (1989). Rethinking the Role of Communicative Competence in Language Teaching. <http://freepdfdb.com/pdf/rethinking-the-role-of-communicative-competence-in-language-7399744.html> (hämtat 2013-03-01)
- Coady, James & Huckin, Thomas (1997). *Second language vocabulary acquisition: A rationale for pedagogy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Dellar, Hugh, Andrew, Walkley & Hocking, Darryl (1991). *Innovations*. Language Teaching Publications.
- Enström, Ingegerd. (2004). Ordförråd och ordinlärning - med särskilt fokus på avancerade inlärare. I Hyltenstam & Lindberg (red.), s.171–196.
- Hedge, Tricia. (2000). *Teaching and Learning in the Language Classroom*. Oxford: Oxford University Press.
- Hyland, Ken (2008). As can be seen: Lexical bundles and disciplinary variation. *English for Specific Purposes*, 27, s. 4-21. http://www2.caes.hku.hk/kenhyland/files/2012/08/As-can-be-seen_lexical-bundles-and-disciplinary-variation.pdf (hämtat 2013-03-01)
- Hyltenstam, Kenneth & Lindberg, Inger. (2004). *Svenska som andraspråk – i forskning, undervisning och samhälle*. Första upplagan. Lund: Studentlitteratur.
- Lea, Diana (2002). *Oxford Collocations Dictionary for Students of English* (2002). Oxford: Oxford University Press.
- Lewis, Michael (1993). *The lexical approach: The state of ELT and the way forward*. Hove, England: Language Teaching Publications.

Lewis, Michael (1997). *Implementing the Lexical Approach*. London: Language Teaching Publication.

Lightbown, Patsy M. & Spada, Nina. (2006). *How languages Are Learned*. Oxford: Oxford University Press.

Läroplanen för gymnasieskola 2011. Skolverket. <http://www.skolverket.se/forskola-och-skola/gymnasieutbildning/amnes-och-laroplaner/laroplan-for-gymnasieskolan-1.161294> (hämtat 2013-01-10)

McCarthy Michael & O'Dell, Felicity (2005). *Collocations in Use*. Cambridge: Cambridge University Press.

Ozgul & Abdulkadir, 2011, Teaching vocabulary through collocations in EFL Classes: The case of Turkey. *International Journal of Research Studies in Language Learning*. 1 (1), 21-32.
<http://www.consortiacademia.org/index.php/ijrsl/article/download/31/24> (hämtat 2013-03-01)

Nation, Paul (2001). *Learning vocabulary in another language*. Cambridge: Cambridge University Press.

Rahimi, Mehrak & Momeni, Ghodrat (2011). The effect of teaching collocations on English language proficiency. *Procedia – Social and Behavioral Sciences* 31(2012), s. 37-42. <http://www.sciencedirect.com/science/journal/18770428/31> (hämtat 2013-03-01)

Shakespeare, William. *Hamlet*. <http://shakespeare.mit.edu/hamlet/full.html> (hämtat 2013-02-28)

Thornbury, Scott (2002). *How to teach vocabulary*. London: Longman.

Zimmerman, Cheryl (1997). Historical trends in second language vocabulary instruction. I Coady & Huckin (red.), *Second language vocabulary acquisition: A rationale for pedagogy* (1 ed., s. 5-19). Cambridge: Cambridge University Press.

Wilkins, Dawid (1972). *Linguistics and Language Teaching*. London: Edward Arnold.

Viberg, Åke. (2004). Lexikal utveckling i ett andraspråk. I Hyltenstam & Lindberg (red.), s.197-220.

Bilagor

Bilaga 1.

Enkät

1. Hur ser du på metoden med fraser som ett sätt att lära sig nya glosor på?

2. Har du tidigare arbetat med glosor på detta sätt?

- Ja
- Nej

3. Kan du beskriva för mig hur du i så fall tidigare arbetat med glosor på detta sätt?

4. Tycker du att du lärt dig fler glosor än vanligt?

- Ja
- Nej

5. Skulle du vilja arbeta på detta sätt i fortsättningen?

- Ja
- Nej

6. Vad var det bästa med detta arbetssätt?

7. Fanns det något med detta arbetssätt som var mindre bra?

8. Skulle du rekommendera någon att lära sig glosor på detta sätt?

- Ja
- Nej

Motivera ditt svar.

